

PRACE GEOGRAFICZNE

zeszyt 163, 2020, 7–32

doi: 10.4467/20833113PG.20.018.13214

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Komisja Geograficzna, Polska Akademia Umiejętności

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

**KAMPUS UNIWERSYTECKI
MORASKO W POZNANIU – GENEZA, STRUKTURA
PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA,
OBSŁUGA TRANSPORTOWA**

Katarzyna Kulczyńska, Natalia Borowicz, Karolina Piwnicka-Wdowikowska

**Morasko University Campus in Poznań – origin, spatial
and functional structure, transport solutions**

Abstract: The purpose of the paper is to characterize the most recently created part of the Adam Mickiewicz University – the Morasko Campus. The paper consists of three parts. The first concerns the origins and development of the campus. The second part presents its spatial and functional structure on the basis of a field inventory, while the third one – campus transport solutions based on a survey conducted among students. The history of the campus located in the northern, peripheral part of the city began with laying the foundation act and the cornerstone in 1977. The agricultural role of this area, dominant until the 1980s, has been replaced with new functions, mainly academic and scientific ones. The first university buildings were commissioned in the 1990s, and the construction boom began after 2000. A total of nine faculties (out of 21 existing) are housed in eight buildings in the campus, including exact and natural sciences, as well as a part of social sciences and humanities. To this day, neither student dormitories nor accommodation for PhD students have been constructed (although they are likely to be built), which would emphasize the academic function of the campus. The campus also comprises areas with recreational, sports, residential and other service functions (e.g. catering, beauty, hairdressing, and commercial services), which are complemented by areas that serve transport functions. Location in the northern periphery of the city, and above all the railway line for freight (the northern bypass of Poznań) separating the city from

the campus, makes transport to this part of the city limited. The results of the survey revealed a lack of a safe bicycle path between the western and eastern part of the campus, insufficient number of parking places for motorists, a lack of paved roads from the north and west, only three narrow access roads for car commuters, and difficult access by public transport to the eastern and north-eastern parts. In the latter case, the planned extension of the tram line towards Umultowo after the year 2022 is expected to solve the problem.

Keywords: Morasko Campus, Poznań, spatial and functional structure, transport accessibility

Zarys treści: Celem opracowania jest charakterystyka najmłodszej przestrzeni Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza – Kampusu Morasko. Opracowanie składa się z trzech zasadniczych części. Pierwsza część artykułu dotyczy genezy powstania i rozbudowy miasteczka uniwersyteckiego. W drugiej części przedstawiono strukturę przestrzenno-funkcjonalną kampusu w oparciu o inwentaryzację terenową, w trzeciej zaś obsługę transportową na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych wśród studentów. Historia położonego w północnej, peryferyjnej części miasta kampusu rozpoczęła się od wmurowania aktu erekcyjnego i kamienia węgielnego w 1977 r. Dominująca do lat 80. XX w. funkcja rolnicza tego obszaru została zastąpiona przez nowe funkcje, głównie akademickie i naukowe. Pierwsze budynki dydaktyczne oddano do użytku dopiero w latach 90. ubiegłego wieku, a boom budowlany rozpoczął się po roku 2000. Swoją siedzibę znalazły tutaj nauki ścisłe i przyrodnicze, a także część nauk społecznych i humanistycznych, w sumie dziewięć wydziałów (na 21 istniejących) w ośmiu budynkach. Do dzisiaj nie wybudowano akademików czy domu doktoranta (choć istnieją realne szanse na ich powstanie), co podkreśliłoby funkcję akademicką kampusu. W strukturze kampusu wyróżnia się ponadto obszary o funkcjach rekreacyjnych, rekreacyjno-sportowych, mieszkaniowych i innych o charakterze usługowym (np. usługi gastronomiczne, kosmetyczne, fryzjerskie, handel), których uzupełnieniem są obszary o funkcjach komunikacyjnych. Położenie na północnych peryferiach miasta, a przede wszystkim linia kolejowa dla przewozów towarowych (północna obwodnica Poznania) oddzielająca miasto od kampusu sprawiają, że obsługa transportowa tej części miasta jest ograniczona. Wyniki badań ankietowych wskazują na brak bezpiecznej drogi rowerowej między zachodnią i północno-wschodnią częścią kampusu, niewystarczającą liczbę miejsc parkingowych dla zmotoryzowanych, brak utwardzonych dróg od strony północnej i zachodniej, zaledwie trzy wąskie wjazdy na kampus dla dojeżdżających samochodem czy utrudniony dojazd komunikacją publiczną do części wschodniej i północno-wschodniej. W tym ostatnim przypadku rozwiązaniem ma być planowana po 2022 r. rozbudowa linii tramwajowej w kierunku Umultowa.

Słowa kluczowe: Kampus Morasko, Poznań, struktura przestrzenno-funkcjonalna, dostępność komunikacyjna

Wprowadzenie

Zachodzące współcześnie zmiany w strukturze miejskiej są pochodną przemian społeczno-kulturowych oraz polityczno-gospodarczych przy równoczesnym pogłębianiu się procesów globalizacyjnych. Przemiany te obejmują swoim zasięgiem

wiele aspektów funkcjonalnych miasta, zmianę znaczenia dla jego otoczenia, a w efekcie warunkujące ewolucję jego wewnętrznych zależności (Lorens 2012). Na skutek tych przemian, a także zapotrzebowania na infrastrukturę dydaktyczną, w części peryferyjnej miasta Poznania – na północ od jego centrum – powstał Kampus Uniwersytecki Morasko. Jego nazwa pochodzi od Góry Moraskiej oraz wsi Morasko, ale położony jest na obszarze dawnej wsi Umultowo sąsiadującej z Moraskiem. Obie wsie w 1987 r. włączono w granice administracyjne Poznania (Beim, Modrzewski 2008).

W zakresie lokalizacji szkolnictwa wyższego w przestrzeni miasta można wyróżnić trzy zasadnicze tendencje, a mianowicie: (a) śródmiejska, (b) przejściowa, pomiędzy śródmiejską a peryferyjną, i (c) peryferyjna. Pierwsza i druga występują w miastach europejskich posiadających tradycje kształcenia uniwersyteckiego sięgające średniowiecza (np. Sorbona w Paryżu, Cambridge czy Oxford), a także w głównych ośrodkach akademickich w Polsce, których stare budynki uniwersyteckie, jak również nowe siedziby uczelni, lokalizowane są w centrum lub jego sąsiedztwie dla podkreślenia więzi z miastem (Dolata, Konecka-Szydłowska 2008). Trzecim typowym miejscem lokalizacji uniwersytetu w strukturze przestrzennej miasta jest budowa miasteczka uniwersyteckiego (kampusu uniwersyteckiego) na peryferiach miasta. Najwcześniej tego typu kampusy pojawiły się w Stanach Zjednoczonych, gdzie do dzisiaj stanowią wyodrębnione, odpowiednio zaprojektowane strefy poza centralnym obszarem miasta (Słodczyk 2003, Gaczek 2008). W Polsce zaś sztandarowym przykładem lokalizacji na obrzeżach miasta jest Kampus Pychowice w Krakowie i Kampus Morasko w Poznaniu (Rewers 2016). Jeszcze do końca lat 80. XX w. budynki UAM położone były zasadniczo w centralnej (Kampus Śródmiejski) i przejściowej (Kampus Szamarzewo) części miasta. Wraz z przemianami lat 90. ubiegłego wieku, wywołanymi transformacją społeczno-gospodarczą, wzrosło zapotrzebowanie na sale dydaktyczne w związku z powiększającą się gwałtownie liczbą studentów. Oddanie w użytkowanie pierwszych budynków pozwoliło na przeniesienie części procesu dydaktycznego do nowej, peryferyjnej lokalizacji na Morasku (Kampus Morasko).

Celem opracowania jest charakterystyka najmłodszej przestrzeni uniwersyteckiej miasta Poznania – Kampusu Morasko, będącego obok Kampusu Śródmiejskiego i Kampusu Szamarzewo integralną częścią Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Choć Morasko pojawiło się w planach rozbudowy Uniwersytetu w odległych latach 70. ubiegłego wieku, to dopiero w latach 90. oddano do użytku pierwsze budynki akademickie, a boom budowlany rozpoczął się po roku 2000. O tym, jak ważną rolę odgrywa Kampus Morasko w funkcjonowaniu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, świadczy liczba studentów oraz pracowników. Udostępnione przez Sekcję Spraw Studenckich oraz Sekcję Spraw Kadrowych UAM dane statystyczne (stan na 31.12.2019) pokazują, że na wydziałach oraz w innych instytucjach zlokalizowanych w tej części miasta studiuje 12,2 tys. osób

(36,3% ogółu pobierających naukę w UAM), pracuje 1,3 tys. nauczycieli akademickich (43,4% kadry akademickiej UAM) oraz 2,3 tys. osób niebędących nauczycielami (33,4%).

Podstawą opracowania są pierwotne źródła informacji, takie jak: (a) maszynopis „Budowa nowej siedziby Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza nad Różanym Potokiem” autorstwa mgra inż. Lecha Grodzickiego, (b) niepublikowane materiały udostępnione przez prof. dra hab. Wojciecha Nawrocika z Wydziału Fizyki UAM w Poznaniu, (c) inwentaryzacja usług przeprowadzona w 2017 r. autorstwa dr hab. Barbary Koneckiej-Szydłowskiej, (d) wyniki ankiety przeprowadzonej w 2020 r. wśród studentów na temat dostępności transportowej Kampusu Morasko. Ankieta składała się z 15 pytań, głównie o charakterze półotwartym i otwartym. Studentów pytano o najczęściej wykorzystywany środek lokomocji dojazdu na kampus, utrudnienia związane z dojazdem komunikacją publiczną i samochodem oraz możliwości poprawy dostępności transportowej kampusu. Opracowanie składa się z trzech zasadniczych części. Pierwsza część pracy dotyczy genezy powstania i rozbudowy Kampusu Morasko. W drugiej części przedstawiono strukturę przestrzenno-funkcjonalną, w trzeciej zaś obsługę transportową kampusu.

Geneza powstania i rozbudowa Kampusu Morasko

Początki Kampusu Uniwersyteckiego w Poznaniu sięgają roku 1959, kiedy to Senat UAM podjął uchwałę „O planie rozwoju Uniwersytetu w latach 1959–1965” (Mazur, Wybieralski 2013). Był to pierwszy długofalowy plan rozwoju uniwersytetu, zakładający rozwój uczelni z uwagi na brak miejsca w dotychczasowych lokalizacjach. Szczegółne potrzeby lokalowe wykazywał Instytut Fizyki ze względu na specyfikę prowadzonych badań naukowych oraz rodzaj stosowanych urządzeń pomiarowych i pomocniczych. Jak podaje Jurga (1981, s. 188), pojawiło się wiele projektów adaptacji lub budowy nowego gmachu z przeznaczeniem na siedzibę Instytutu Fizyki, takich jak: (a) przejęcie jednego z budynków wojskowych położonych u zbiegu ulic Grunwaldzkiej i Szylinga, (b) budowa nowego gmachu: na Poznańskiej Cytadeli, na terenie obecnego nowego ogrodu zoologicznego, na Marcelinie, w rejonie ulic Bukowskiej (dawniej Świerczewskiego) i Bułgarskiej. Ta ostatnia lokalizacja doczekała się realizacji wyłącznie w postaci dokumentacji projektowo-kosztorysowej oraz techniczno-ekonomicznej opracowanej przez zespół Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Projekt Kampusu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza na Marcelinie, pomimo wyróżnienia I stopnia, nie został jednak zrealizowany (Adamek 2017) głównie z uwagi na niewystarczającą wielkość terenu. Początkowo na ten cel przeznaczono 58 ha (1966 r.), który w toku opracowań szczegółowych rozszerzono do 98 ha w roku 1972. Jednak na lokalizację kampusu

potrzebowano minimum 200 ha. Zatem uniwersytet został zmuszony do podjęcia działań mających na celu właściwe określenie ostatecznej lokalizacji i docelowej wielkości rozbudowy Uczelni¹.

W 1973 r. – na wniosek Uczelni – władze miasta zaproponowały dwie możliwe lokalizacje: (a) Rejon Strzeszyna, położony na północny zachód od obwodnicy drogowej miasta (dzisiaj droga krajowa nr 92), (b) Rejon Moraska-Umultowa w północnej części miasta, będący wówczas poza granicami administracyjnymi Poznania. Jeszcze w tym samym roku ustalono ostateczną lokalizację nowego kampusu uniwersyteckiego na Morasku. Władze miasta zobowiązały się do uzbrojenia terenu w infrastrukturę komunalną, który docelowo miał być nie tylko miejscem prowadzenia dydaktyki i badań naukowych, ale również przewidziano możliwość zapewnienia terenów pod indywidualne budownictwo mieszkaniowe dla pracowników UAM. W 1974 r. ogłoszono zamknięty konkurs Stowarzyszenia Architektów Polskich na koncepcję urbanistyczno-architektoniczną dla nowej lokalizacji UAM. Rozstrzygnięcie nastąpiło już w czerwcu, a zwycięzcą okazał się zespół architektów z Opola w składzie: Jerzy Gurawski, Marian Fikus i Jan Godlewski². Natomiast dokumentację techniczną opracowało przedsiębiorstwo „Miastoprojekt-Poznań” z mgrem inż. arch. Jerzym Gurawskim jako głównym projektantem. Ostatecznie w maju 1975 r. Wydział Gospodarki Komunalnej Urzędu Miasta Poznania zatwierdził plan I etapu budowy UAM Morasko. Należy nadmienić, że po licznych korektach i uzgodnieniach z Ministerstwem Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki (MNSWiT), założenia generalne budowy nowej siedziby na Morasku przewidywały etapowanie rozbudowy w czasie, a mianowicie³: (a) I etap do 1985 r. – przeniesienie na teren Moraska wszystkich wydziałów, łącznie z administracją, (b) II etap – do 1999 r., (c) III etap – do 2000 r.

Koncepcja rozwoju Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu spotkała się z krytyką samego środowiska uniwersyteckiego. Negowano nierealność budowy nowego kampusu uniwersyteckiego z dala od centrum miasta. O ile w przypadku Wydziału Fizyki lokalizacja na Morasku była uzasadniona, o tyle w przypadku nauk humanistycznych okazała się nie do przyjęcia. Stąd też Władze Rektorskie UAM prowadziły rozmowy z władzami miasta, województwa i Ministerstwa po pierwsze, na temat uruchomienia kolejnych kredytów na sfinansowanie budowy Wydziału Fizyki na peryferiach miasta, a po drugie, w sprawie przekazania Uniwersytetowi przez miasto niektórych budynków w centrum miasta. Takim strategicznym budynkiem miał być chociażby Zamek Cesarski (Kaczmarek 1981, Patkowski 1981).

¹ Tekst powstał na podstawie maszynopisu *Budowa nowej siedziby Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza nad Różanym Potokiem* autorstwa mgra inż. Lecha Grodzickiego.

² Tekst powstał na podstawie niepublikowanych materiałów udostępnionych przez prof. dra hab. Wojciecha Nawrocika z Wydziału Fizyki UAM w Poznaniu.

³ Tekst powstał na podstawie maszynopisu *Budowa nowej siedziby Uniwersytetu ...*, dz. cyt.

Ważnym wydarzeniem wieńczącym wzmożony okres podejmowania decyzji i tworzenia planów zagospodarowania przestrzennego było uroczyste wmurowanie aktu erekcyjnego w granitowy głaz położony nad Różanym Potokiem⁴ (fot. 1). Uroczystość odbyła się 30 września 1977 r. w obecności Ministra NSWiT prof. dra hab. Sylwestra Kaliskiego, władz politycznych i administracyjnych, poznańskiego środowiska akademickiego na czele z JM Rektorem UAM prof. drem hab. Benonem Miśkiewiczem⁵.

Fot. 1. Kamień węgielny pod nową siedzibę UAM, wmurowany 30 września 1977 r. (fot. K. Kulczyńska)

Photo 1. Cornerstone of the new AMU headquarters laid on September 30, 1977 (photo by K. Kulczyńska)

⁴ Lewobrzeżny dopływ Warty.

⁵ Tekst powstał na podstawie maszynopisu *Budowa nowej siedziby Uniwersytetu...*, dz. cyt.

Kryzys lat 80. ubiegłego wieku znacznie opóźnił pierwotne zamierzenia tak, że pierwszy z oddanych segmentów Wydziału Fizyki zaczął funkcjonować dopiero w 1992 r. (Jurga 2012), a budowę całości zakończono w roku 2000 (tab. 1). Jednostką naukowo-dydaktyczną, która jako pierwsza podjęła działalność na Morasku (1991 rok) był Instytut Geologii, co związane było z jego eksmisją z budynku przy ul. Romka Strzałkowskiego w centrum miasta. Dla jego potrzeb przystosowano

Tab. 1. Etapy rozbudowy Kampusu Uniwersyteckiego Morasko w Poznaniu

Table. 1. Stages of expansion of the Morasko Campus in Poznań

Rok (lata) Year (years)	Wydarzenie Event	Lokalizacja na terenie kampusu Location on the campus	Podstawowa funkcja Main function
I ETAP (do 1989 r.)			
1977	wmurowanie aktu erekcyjnego i kamienia węgielnego	część centralna	rekreacyjna
1984–2000	budowa Wydziału Fizyki – Collegium Physicum	część zachodnia	akademicka
II ETAP (do 1999 r.)			
1991	przeniesienie Instytutu Geologii (Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych) do budynku dawnego hotelu robotniczego – Collegium Geologicum	część wschodnia	akademicka
1994	otwarcie sali sportowej UAM w budynku Wydziału Fizyki	część zachodnia	akademicka, rekreacyjno-sportowa
początek lat 90.	budowa osiedli mieszkaniowych „Uniwer” i „Różany Potok”	część centralna i północna	mieszkaniowa
1994–1998	utworzenie parku naturalistycznego	część centralna	rekreacyjna
III ETAP (do maja 2020 r.)			
2000–2002	budowa Wydziału Matematyki i Informatyki – Collegium Mathematicum	część zachodnia	akademicka
2002	Budowa krytej pływalni – Studium Wychowania Fizycznego i Sportu	część północno-wschodnia	akademicka, rekreacyjno-sportowa
2002–2005	budowa Wydziału Biologii – Collegium Biologicum	część zachodnia	akademicka
2002–2008	budowa Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych (od 2019 r. Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej oraz Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych) – Collegium Geographicum	część wschodnia	akademicka

Rok (lata) Year (years)	Wydarzenie Event	Lokalizacja na terenie kampusu Location on the campus	Podstawowa funkcja Main function
2005–2007	budowa Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa (od 2008 r. Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa)	część zachodnia	akademicka
2005–2008	budowa osiedla mieszkaniowego „Zielony Taras”	część centralna i północna	mieszkaniowa
2005–2020	budowa stadionu lekkoatletycznego – Studium Wychowania Fizycznego i Sportu	część północno-wschodnia	akademicka, rekreacyjno-sportowa
2006	przeniesienie Archiwum UAM do budynku dawnej centrali telefonicznej, przy Wydziale Fizyki	część centralna	akademicka
2008–2010	budowa hali sportowej z widownią na 2 tys. osób – Studium Wychowania Fizycznego i Sportu	część wschodnia	akademicka, rekreacyjno-sportowa
2008–2012	budowa Wydziału Chemii – Collegium Chemicum	część zachodnia	akademicka
2008–2015	budowa Wydziału Historycznego (od 2019 r. Wydział Archeologii, Wydział Historii) – Collegium Historicum	część zachodnia	akademicka
2010–2012	budowa Centrum NanoBioMedycznego	część zachodnia	akademicka, naukowa
2013–2015	budowa Centrum Zaawansowanych Technologii	część zachodnia	akademicka, naukowa
2017	zadaszenie kortów tenisowych – Studium Wychowania Fizycznego i Sportu	część wschodnia	rekreacyjno-sportowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Cieślak, Sklepik (2002), Dolata, Konecka-Szydłowska (2006), Beim, Modrzewski (2008), Fedorowski (2012), strony internetowej UAM oraz wybranych numerów „Życia Uniwersyteckiego”: 6(165), 9(168), 7/8(178/179), 11(182), 4(187), 9(192), 6(213), 7/8(226/227), 2(257).

Source: authors' own study based on: Cieślak, Sklepik (2002), Dolata, Konecka-Szydłowska (2006), Beim, Modrzewski (2008), Fedorowski (2012), the AMU website and selected issues of “Życie Uniwersyteckie”: 6(165), 9(168), 7/8(178/179), 11(182), 4(187), 9(192), 6(213), 7/8(226/227), 2(257).

budynek dawnego hotelu robotniczego, który wyremontowano, a w kolejnych latach rozbudowano (Jurga 2012, Lorenc 2012). Najważniejsze etapy realizacji budowy Kampusu Morasko przedstawia tabela 1.

Dzisiaj wiadomo, że przyjęty plan przeniesienia wszystkich wydziałów na Morasko nie powiódł się. Nową lokalizację na peryferiach miasta znalazły nauki ścisłe i przyrodnicze, a także Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Wydział Geografii

Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej⁶ (nauki społeczne), Wydział Historii i Wydział Archeologii⁷ (nauki humanistyczne), w sumie dziewięć wydziałów. Zasadniczo zmieniły się ramy czasowe realizacji projektu, który wydłużył się o 20 lat, a pierwszy etap budowy przypadł dopiero na lata 90. Zasadniczy boom budowlany nastąpił zaś po roku 2000, kiedy to powstało najwięcej budynków dydaktycznych (por. tab. 1). Do dzisiaj nie wybudowano domów studenckich dla 550 osób czy domu asystenta dla 150 osób (Jurga 2012).

Struktura przestrzenno-funkcjonalna Kampusu Morasko

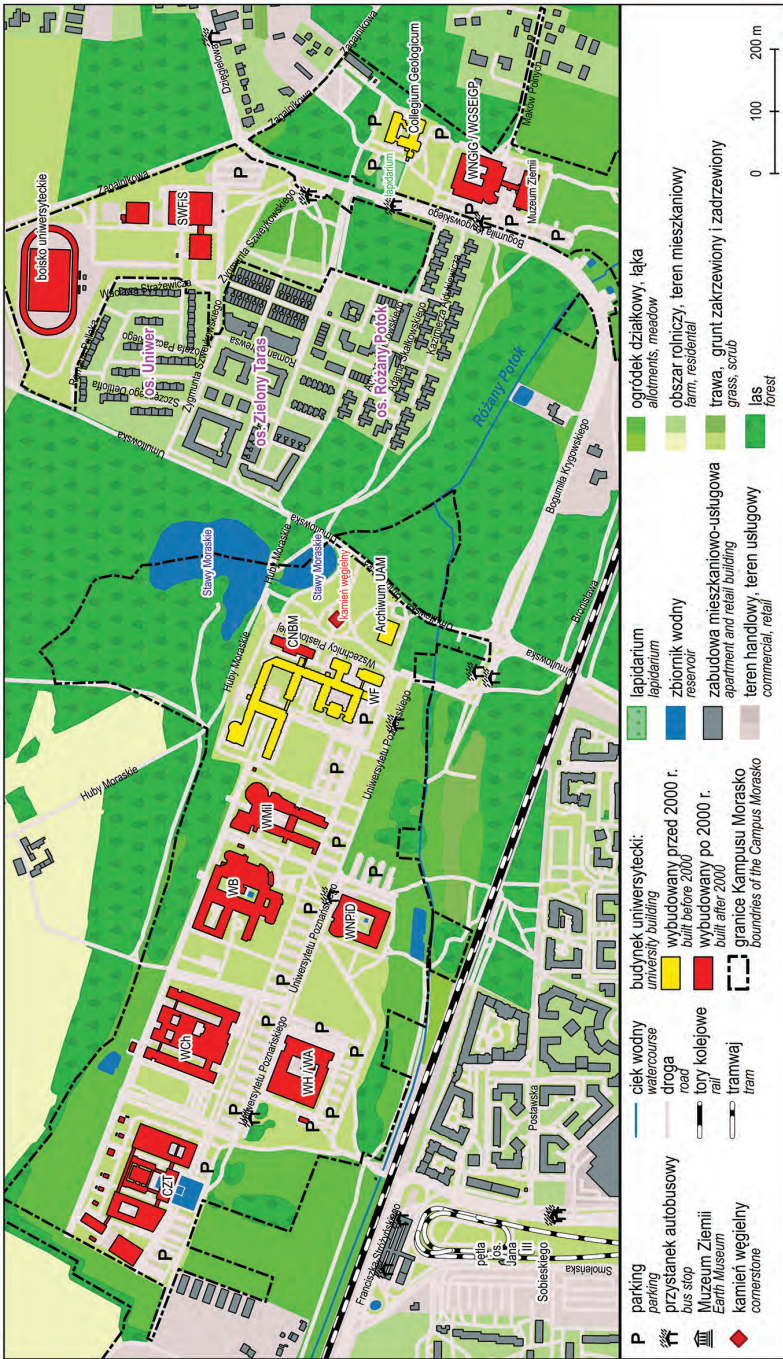
Struktura przestrzenna miasta to rezultat trzech podstawowych wymiarów przestrzeni miejskiej (morfologicznego, demograficzno-społecznego oraz funkcjonalnego), będących ze sobą w pewnych związkach przyczynowo-skutkowych, co w efekcie jest „przejawem określonego etapu rozwojowego miasta” (Maik 1992, s. 57). Z kolei struktura przestrzenno-funkcjonalna miasta odnosi się do rozmieszczenia i wzajemnego oddziaływania różnych użytków i działalności miejskich (Maik 1992, Chojnicki 1996). W związku z przestrzennym rozwojem kampusu dominująca do lat 80. funkcja rolnicza tego obszaru (wraz z nieużytkami i lasami) została zastąpiona przez nowe funkcje (Dolata, Konecka-Szydłowska 2006). W strukturze Kampusu Morasko wyróżnić można obszary o funkcjach akademickich, naukowych, rekreacyjnych, rekreacyjno-sportowych, mieszkaniowych i innych o charakterze usługowym, których uzupełnieniem są obszary o funkcjach komunikacyjnych, pełniące rolę integrującą.

Funkcja akademicka i naukowa

Strefę akademicką Kampusu Morasko tworzy 9 wydziałów (na 21 w ogóle) funkcjonujących w 8 budynkach. Większość z nich zlokalizowana jest w zachodniej części kampusu, po obu stronach głównej ulicy Uniwersytetu Poznańskiego, a są to: Wydział Fizyki – WF, Wydział Matematyki i Informatyki – WMiI, Wydział Biologii – WB, Wydział Chemii – WCh, Wydział Historii – WH i Wydział Archeologii – WA oraz Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa – WNPiD (ryc. 1 i fot. 2). Wschodnią część kampusu tworzą z kolei Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej – WGSEiGP oraz Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych – WNGiG (ryc. 1 i fot. 3a i b). W sąsiedztwie wszystkich budynków znajdują się parkingi przeznaczone dla pracowników i studentów.

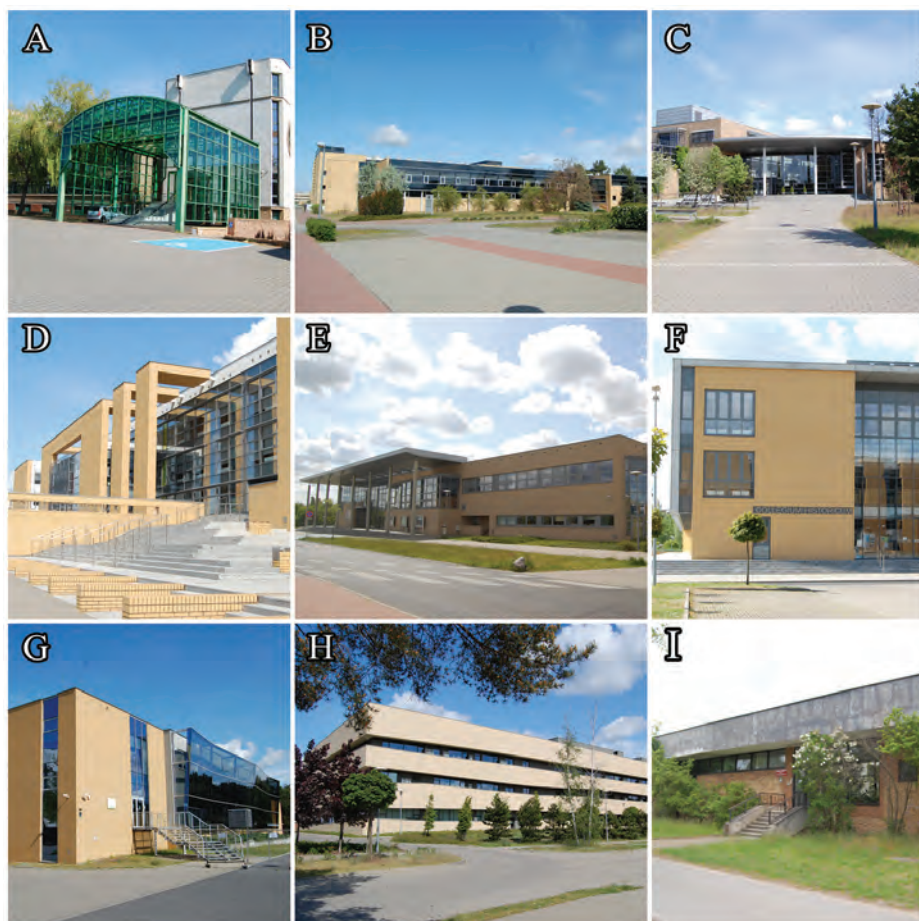
⁶ Wydzielony w 2019 r. z Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych (nauki przyrodnicze).

⁷ Wydzielony w 2019 r. z Wydziału Historii (nauki humanistyczne).

Ryc.1. Zagospodarowanie Kampusu Morasko w Poznaniu (czerwiec 2020)

Fig. 1. Development of the Morasko Campus in Poznań (June 2020)

Fot. 2. Budynek zachodniej części Kampusu Morasko (fot. N. Borowicz)

Photo. 2. Buildings on the western side of the Morasko Campus (photo by N. Borowicz)

A – Collegium Physicum, B – Collegium Mathematicum, C – Collegium Biologicum, D – Collegium Chemicum, E – Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa (Faculty of Political Science and Journalism), F – Collegium Historicum, G – Centrum NanoBioMedyczne (NanoBioMedical Centre), H – Centrum Zaawansowanych Technologii (Centre for Advanced Technologies), I – Archiwum UAM (AMU Archives)

Funkcję dydaktyczno-naukową pełni także Muzeum Ziemi znajdujące się w budynku Collegium Geographicum oraz należące do niego Lapidarium (ryc. 1 i fot. 3c). Placówka muzealna wraz z przyległym ogrodem skalnym udostępnia kolekcję meteorytów, minerałów, skał i skamieniałości (Dolata, Konecka-Szydłowska 2006).

Fot. 3. Budynki i Lapidarium w północno-wschodniej części Kampusu Morasko
(fot. N. Borowicz)

Photo. 3. Buildings and Lapidarium in the northeastern part of the Morasko Campus
(photo by N. Borowicz)

A – Collegium Geographicum, B – Collegium Geologicum, C – Lapidarium, D – Studium Wychowania Fizycznego i Sportu (Physical Education and Sports Centre)

Większość budynków Kampusu UAM została zaprojektowana przez architektów Jerzego Gurawskiego i Mariana Fikusa. Wyróżnia je nowoczesny typ architektury. Charakterystycznymi elementami powstałych obiektów jest jasna, ceramiczna elewacja, metalowe elementy konstrukcyjne oraz duże, przeszklone okna. Dachy

na większości budynków są płaskie, stąd też znajduje się na nich wiele obiektów technicznych, jak również szklane pokrycia. Niestandardowym, a zarazem wyróżniającym elementem architektonicznym jest kopuła na części budynku Collegium Geographicum (fot. 3a), przypominająca tę na Collegium Maius przy ul. Fredry w centrum miasta, wcześniejszej siedziby wydziałów geograficznych (Lorenc 2012).

Jednostkami organizacyjnymi UAM o charakterze naukowym są międzyuczelniane Centrum NanoBioMedyczne (CNBM) oraz Centrum Zaawansowanych Technologii (CZT) – ryc. 1 i fot. 2g i h. Pierwszą z nich powołano w 2011 r. w partnerstwie z trzema innymi uczelniami poznańskimi, tj. Uniwersytetem Medycznym, Uniwersytetem Przyrodniczym oraz Politechniką Poznańską. Jej głównym celem jest prowadzenie działalności naukowo-dydaktycznej w obszarze nanonauki i nanotechnologii o charakterze interdyscyplinarnym, opierającym się na łączeniu nauk fizycznych, chemicznych, biologicznych, medycznych oraz inżynierii materiałowej (Rybicka 2012). Druga zaś rozpoczęła działalność w 2015 r. Do CZT należy całe środowisko naukowe Poznania (uczelnie, instytuty PAN, ośrodki badawczo-rozwojowe i Urząd Miasta Poznania), a jego koordynatorem jest UAM. Multidyscyplinarne centrum nastawione jest na realizację projektów naukowo-badawczych i badawczo-rozwojowych, jak również programów strategicznych z zakresu nauk ścisłych, przyrodniczych i technicznych (*Kamień węgielny – kamieniem milowym* 2011).

Chcąc zrozumieć specyfikę tego miejsca, należy ponownie odwołać się do historii powstania kampusu, ale tym razem w kontekście ówczesnych koncepcji rozwojowych miasta. W pierwotnych planach kampus miał być jednym z elementów środkowej części tzw. Północnego Pasma Rozwojowego miasta Poznania, sięgającego aż do Murowanej Gośliny (ryc. 2). Powstać tam miała dzielnica nauki, skupiająca poznańskie uczelnie (Dolata, Konecka-Szydłowska 2006; Beim, Modrzewski 2008; Gaczek 2008). Z czasem jednak kryzys gospodarczy, a także zbyt wysokie koszty budowy i zawyżone prognozy demograficzne dla miasta spowodowały, że zarzucono plany rozwoju pasmowego i skrócono trasę szybkiego tramwaju, która w założeniach miała być poprowadzona przez kampus. W następstwie podjętych decyzji budowę kampusu na północnych peryferiach miasta kontynuował tylko Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, co doprowadziło do przestrzennej izolacji obiektów naukowo-dydaktycznych od pozostałej części miasta (Beim, Modrzewski 2008). Ograniczono przez to ich oddziaływanie do grupy zainteresowanych użytkowników, czyli studentów i pracowników, choć w założeniach mówiło się o integracji przestrzeni, funkcji, ludzi oraz wszelkich przejawów działalności i życia uniwersyteckiego, zarówno na poziomie miasta, jak i samego kampusu (Fikus, Gurawski 1978).

Z dzisiejszej perspektywy wiadomo, że pomimo oddania do eksploatacji wszystkich budynków dydaktyczno-naukowych, kampus w dalszym ciągu traktowany jest jedynie jako miejsce pracy i pobierania nauki. Zatem nadal aktualne jest stwierdzenie Beima i Modrzewskiego (2008, s. 310), że obszar ten funkcjonuje jako organizm

Ryc. 2. Północne Pasmo Rozwojowe miasta Poznania (na podstawie *Projekt Planu Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego Poznania na lata 1970–1990*)

Fig. 2. Northern Development Band of the City of Poznań (based on *The General Spatial Development Plan for Poznań, 1970–1990*)

Źródło: T. Gałęcki (1976, s. 7).

Source: T. Gałęcki (1976, s. 7).

- 1 – Lasy i zieleń, 1 – Forests and green areas, 2 – Rzeki i jeziora, 2 – Rivers and lakes, 3 – Główne elementy rzeźby terenu, 3 – Main elements of topographic relief, 4 – Główne elementy zabudowy istniejącej, 4 – Main elements of existing land development, 5 – Istniejące jednostki osiedleńcze, 5 – Existing residential units, 6 – Główne elementy zainwestowania Północnego Pasma Rozwojowego, 6 – Main investments within the Northern Development Band, 7 – Projektowana szybka kolej miejska, 7 – Planned high speed urban rail

„względnie luźno związany z przestrzenią miasta”, mimo że od publikacji tej pracy minęło już 12 lat. Kampus jest wyizolowany z tkanki miasta i formalnie może być traktowany jako niezależny przestrzennie i krajobrazowo (Beim, Modrzewski 2008). Mało tego, również sam obszar kampusu nie jest zwarty, ponieważ znajdujące się w północno-wschodniej i wschodniej części kampusu obiekty uniwersyteckie są znacznie oddalone od pozostałych budynków, mieszczących się w części zachodniej. Zdaniem Gaczek (2008) taki dystans powoduje, że Kampus Morasko nie jest obszarem spójnym przestrzennie, z czym wiążą się również utrudnione kontakty studentów.

Funkcja mieszkaniowa i działalność usługowa

W części centralnej kampusu, pomiędzy akademicką częścią zachodnią i północno-wschodnią, znajduje się strefa zabudowy mieszkaniowej. Są tam zlokalizowane trzy osiedla mieszkaniowe: „Uniwer”, „Różany Potok” oraz „Zielony Taras” (por. ryc. 1). Budowa dwóch pierwszych rozpoczęła się już na początku lat 90. XX w. Początkowo zakładano, że mieszkańcami tych osiedli będą wyłącznie pracownicy UAM wraz z rodzinami. Jednak ostatecznie sprzedawano mieszkania wszystkim zainteresowanym. Osiedle „Uniwer” i „Różany Potok” charakteryzują się zabudową jednorodziną szeregową oraz wielorodziną (Dolata, Konecka-Szydłowska 2006). Najmłodszym osiedlem powstałym na kampusie jest osiedle „Zielony Taras”, którego budowa przypadła na lata 2005–2008. Dominuje tam przede wszystkim zabudowa wielorodzinna. Osiedla te stanowią pewnego rodzaju łącznik części zachodniej i wschodniej o charakterze akademickim. Obecnie wielu studentów wynajmuje tam pokoje czy nawet całe mieszkania, a to z powodu bliskości macierzystych wydziałów, jak również braku domów studenckich w tej części miasta, choć w projekcie planu inwestycyjnego z 1991 r. zapisana była taka realizacja. Warto dodać, że przecinające osiedla ulice noszą nazwiska wybitnych poznańskich profesorów, co podkreśla uniwersytecki charakter tej części kampusu. Jako przykład można wymienić ulice: Jarosława Maciejewskiego (historyk literatury), Zygmunta Lisowskiego (prawnik), Wincentego Jezierskiego (lekarz) czy Karola Ajdukiewicza (filozof).

Na kampusie znajdują się liczne punkty usługowe powstałe dla obsługi mieszkańców tej części miasta, przede wszystkim studentów i pracowników kampusu. Przeprowadzona inwentaryzacja wykazała istnienie 68 rodzajów działalności usługowych prowadzonych przez placówki usługowe, które sklasyfikowano w oparciu o PKD 2007. Większość z nich (44 rodzaje działalności) prowadzona jest w budynkach uniwersyteckich, a 24 – na osiedlach mieszkaniowych (ryc. 3). W grupie tych pierwszych przeważają usługi związane z kulturą, rozrywką i rekreacją (sekcja R) – 29,5%, reprezentowane przez wydziałowe biblioteki, Archiwum UAM czy obiekty sportowe, a także usługi gastronomiczne (sekcja I) – 20,5%, edukacyjne (sekcja P) – 15,9%,

kserograficzne (sekcja N) – 9,1% (ryc. 3). Zatem działalność prowadzona w obiektach dydaktyczno-naukowych (oprócz edukacyjnej) to zazwyczaj usługi endogeniczne o charakterze uzupełniającym, nastawione na obsługę nie tylko studentów, lecz także pracowników uniwersyteckich.

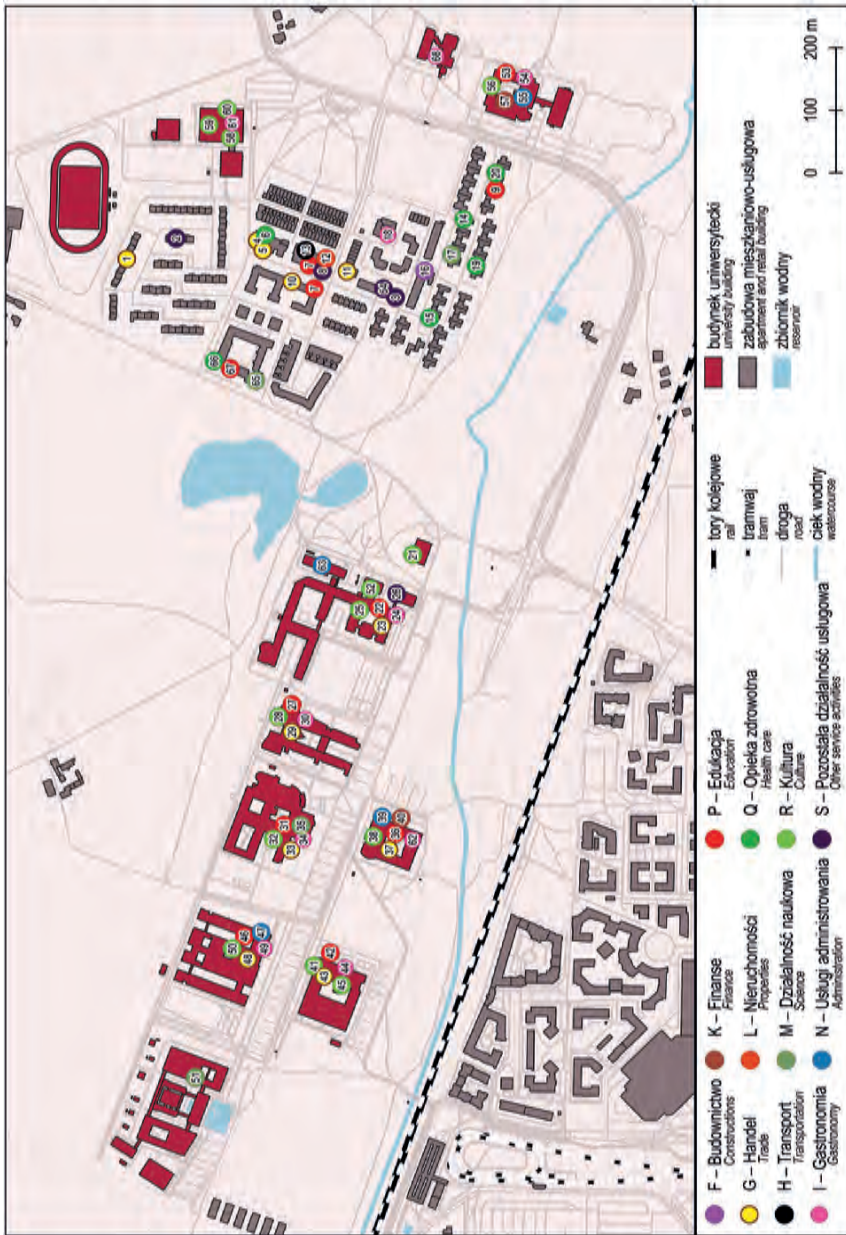
Również mieszkańcy osiedli mogą zaspokoić swoje potrzeby w zakresie podstawowych usług w najbliższej okolicy. Dominującą działalnością jest opieka zdrowotna (sekcja Q) – 25,0% ogółu placówek tam zlokalizowanych. Zinventaryzowano siedem placówek usługowych działających w tym zakresie: dwa gabinety stomatologiczne, gabinet psychologiczny, gabinet ginekologiczno-położniczy, specjalistyczny gabinet lekarki oraz gabinet rehabilitacji medycznej i gabinet prywatnej praktyki lekarskiej. Kolejno licznie występującymi są placówki o działalności handlowej (sekcja G) – 20,8%, tj. sklepy spożywcze ODIDO i Fresh Market, apteka, cukiernia oraz naprawa pojazdów samochodowych. Dostępne są również usługi o charakterze edukacyjnym (sekcja P) – 12,5%, takie jak: szkoła językowa, zespół żłobków niepublicznych oraz usługi korepetytorskie, fryzjerskie, kosmetyczne i krawieckie (sekcja S) – 12,5%. Ponadto znajdują się pojedyncze placówki usługowe związane z działalnością: administracyjną (drukarnia, ksero), obsługą rynku nieruchomości (Uniwersytecka Spółdzielnia Mieszkaniowa), pocztową i kurierską (Poczta Polska), w zakresie architektury (Studio Fikus) oraz gastronomią, budownictwem i reklamą (ryc. 3).

Funkcja rekreacyjna i rekreacyjno-sportowa

Elementem przestrzeni Kampusu Morasko, odróżniającym go od innych obszarów akademickich zlokalizowanych w centrum miasta, są rozległe tereny rekreacyjne z możliwością aktywnego i biernego wypoczynku. Pierwszym obszarem rekreacyjnym, jaki powstał w latach 1998–1994 na kampusie pomiędzy zabudowaniami Wydziału Fizyki od zachodu a ulicą Umultowską, był park naturalistyczny o powierzchni około 3 ha. Jego specyfika polega na zharmonizowaniu zajmowanej przez niego powierzchni z charakterem otoczenia, a więc głównie powiązanie go z istniejącymi kompleksami leśnymi oraz odtworzonym zbiornikiem wodnym (Łukasiewicz 1998). W jego najwyższym punkcie (93 m n.p.m.) znajduje się kamień węgielny w postaci głazu narzutowego przekazanego przez Ogród Botaniczny UAM⁸ (por. fot. 1).

Przestrzeń rekreacyjną Kampusu Morasko tworzą ponadto miejsca krótkotrwałego wypoczynku dla studentów i pracowników, a są to dziedzińce budynków akademickich, a także tereny zieleni urządzonej w sąsiedztwie budynków akademickich wyposażone w małą architekturę (np. ławki, fontanny). Pomimo rozległych terenów zielonych obszar ten przypomina trochę „betonową pustynię”, a to za sprawą okazałych

⁸ Więcej na temat parku naturalistycznego utworzonego na Morasku w Poznaniu znajduje się w artykule Barbary Koneckiej-Szydłowskiej pt. *Przestrzeń publiczna Kampusu Morasko w Poznaniu w opinii studentów*.

Ryc. 3. Rozmieszczenie usług na Kampusie Morasko
 Fig. 3. Location of services on the Morasko Campus

rozmiarów parkingów, które są nierozłącznym elementem kompozycyjnym otoczenia każdego z budynków uniwersyteckich. Choć liczba miejsc postojowych na parkingach jest imponująca, to i tak w przypadku Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa czy wydziałów geograficznych ich liczba jest niewystarczająca, szczególnie w weekendy, kiedy obowiązkowe zajęcia edukacyjne odbywają studenci zaoczni.

Ciekawym rozwiązaniem, sukcesywnie pojawiającym się na kampusie, jest zielona infrastruktura w postaci zielonych dachów i ścian. Ich zaletą jest korzystny wpływ na środowisko poprzez redukcję efektu miejskiej wyspy ciepła i zanieczyszczenia powietrza. Dodatkowa zieleń umieszczona na dachu czy elewacji budynku może spełniać funkcje estetyczno-rekreacyjne oraz poprawić izolację termiczną budynków. Jak podają Jawgiel i Zajączkowski (2016), szczególnie dobre warunki do rozwoju zielonej infrastruktury na dachu wykazują budynki położone w zachodniej części kampusu, a mianowicie: Collegium Historicum, Collegium Physicum, Collegium Mathematicum i Collegium Chemicum. Tymczasem jedynym istniejącym zielonym dachem jest ten na Collegium Geographicum. Umiejscowiony jest na wysokości pierwszego piętra na łączniku, mieszczącym recepcję oraz szatnię, a najlepszy widok na zielony dach roztacza się z okien biblioteki oraz niektórych pokoi pracowników naukowo-dydaktycznych. Częściej spotykanymi formami zielonej infrastruktury na kampusie są zielone ściany, które znajdują się na budynkach Wydziału Fizyki, Wydziału Biologii i Archiwum UAM.

Do obszarów pełniących funkcję rekreacyjno-sportową Kampusu UAM zalicza się zlokalizowane w północno-wschodniej części Studium Wychowania Fizycznego i Sportu (SWFiS) – por. ryc. 1 i fot. 3d. Obiekt posiada halę sportową, na którą składają się: boisko sportowe, sala do aerobiku, sala interbicycle, siłownia oraz zespół pomieszczeń do odnowy biologicznej. Oprócz hali sportowej w kompleksie znajdują się również kryta pływalnia, zadaszone korty tenisowe oraz stadion lekkoatletyczny. Jego budowa trwała aż 15 lat (2005–2020), a uroczyste otwarcie odbyło się w styczniu 2020 r. Funkcję rekreacyjno-sportową na Kampusie Morasko pełni także sala sportowa w Collegium Physicum oraz siłownia plenerowa przy Collegium Historicum.

Obsługa komunikacyjna Kampusu Morasko

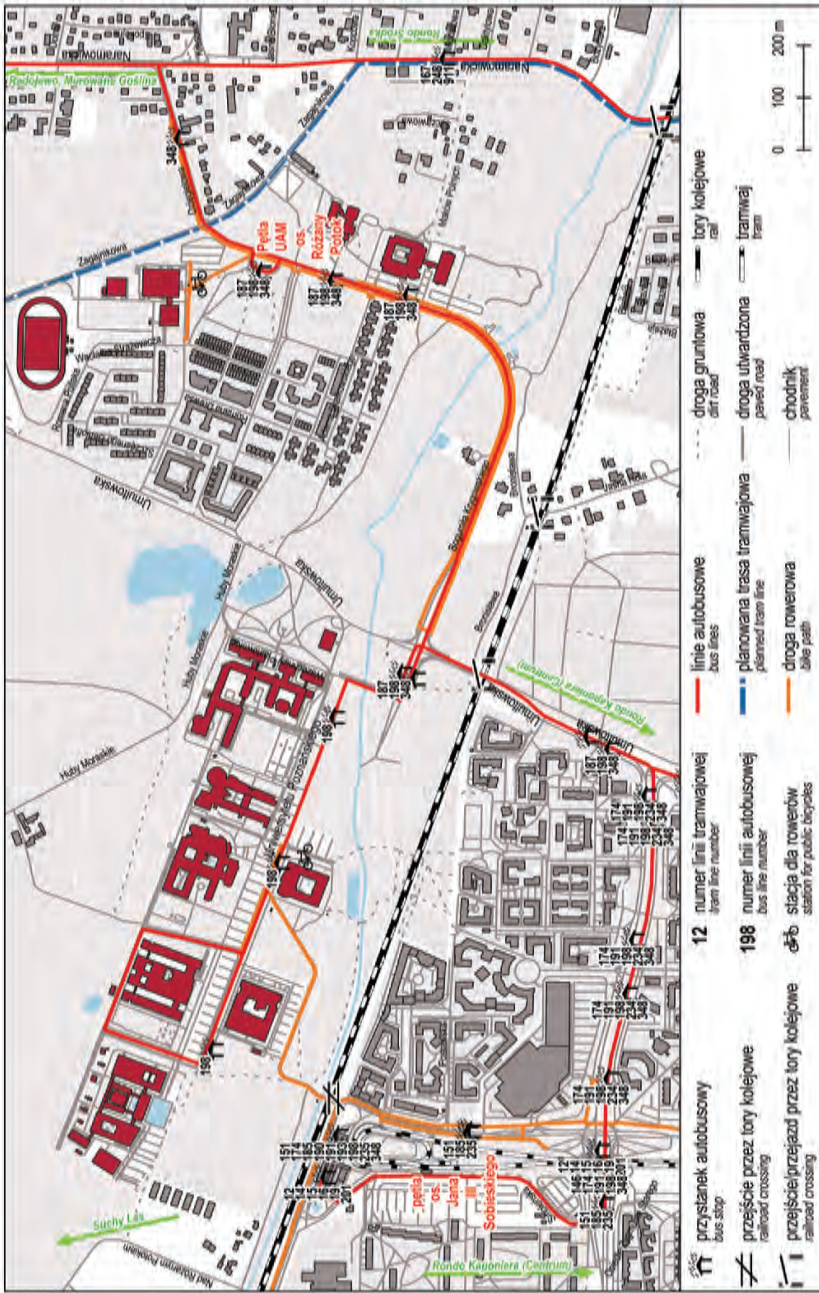
Położenie na północnych peryferiach miasta, a przede wszystkim linia kolejowa dla przewozów towarowych (północna obwodnica Poznania) oddzielająca miasto od kampusu, sprawiają, że obsługa transportowa tej części miasta jest w pewnym stopniu utrudniona, szczególnie jej części północno-wschodniej. Aby dostać się do kampusu komunikacją publiczną, należy skorzystać: (a) jadąc od strony centrum miasta z PST (Poznańskiego Szybkiego Tramwaju), który dojeżdża do pętli na os. Jana III Sobieskiego, oraz skomunikowanych z szybkim tramwajem autobusów

linii 187 (przystanek ul. Kurpińskiego), 198 i 348 (przystanek ul. Szymanowskiego lub pętla os. Jana III Sobieskiego), (b) jadąc od strony wschodniej (ul. Naramowicka) z dwóch linii autobusowych: 167 i 911, jadących z Ronda Śródka. Ponadto ta część miasta obsługiwana jest przez autobusową linię nocną 248, kursującą na trasie Rondo Kaponiera–Radojewo (ryc. 4). Zatem jadąc do północno-wschodniej części kampusu (zarówno od strony centrum miasta, jak i ul. Naramowickiej), zawsze należy skorzystać z komunikacji autobusowej, która niestety miewa opóźnienia wywołane nieustannymi korkami w mieście czy zamkniętym przejazdem kolejowym. W uprzywilejowanej sytuacji są studenci i pracownicy części zachodniej, którzy dojeżdżają do pętli tramwajowo-autobusowej na os. Jana III Sobieskiego i stamtąd pieszo – specjalnie utworzoną ścieżką przez tory kolejowe⁹ – docierają do wydziałów, co zajmuje 5–10 minut.

W świetle badań opinii studentów (193 ankiety, w tym 123 uzyskano od studentów z części wschodniej i 70 – zachodniej części kampusu) na temat dojazdów do Kampusu Morasko aż 94,3% z nich dociera tam komunikacją publiczną. Studenci z północno-wschodniej części kampusu dojeżdżają najczęściej do przystanków w obrębie kampusu (72,8%), natomiast ci z zachodniej części – do pętli tramwajowo-autobusowej os. Jana III Sobieskiego (88,2%). Dla większości studentów wydziałów geograficznych dojazd na uczelnię jest trudny (63,2%), na co wpływ mają takie czynniki jak: (a) niewystarczająca liczba autobusów (59,7%), (b) mała pojemność autobusów linii 187 (50,0%), (c) niepunktualność autobusów (44,4%), (d) brak skorelowania kursowania tramwaju i autobusu (38,9%), (e) mała pojemność autobusów linii 198 (33,3%), (f) dużo przesiadek (31,9%). Warto w tym miejscu przytoczyć wypowiedź respondenta nr 25: „Autobusy 167 i 911 w ciągu ul. Naramowickiej bardzo często nie przyjeżdżają w ogóle lub ich opóźnienia sięgają po 30 minut. W związku z tym całkowicie nie można polegać i założyć dotarcia na konkretną godzinę na wydział”. Na pytanie czy autobus linii 198 powinien wjeżdżać do zachodniej części kampusu 40,4% studentów odpowiedziało twierdząco, ale aż co trzeci badany nie miał zdania na ten temat. W tym miejscu należy wyjaśnić, że choć autobus linii 198 ma do pokonania stosunkowo krótki odcinek (pętla os. Jana III Sobieskiego–pętla Różany Potok), to jego trasa jest dość kręta. Wjeżdżając od ul. Umultowskiej, autobus skręca do zachodniej części, gdzie zatrzymuje się aż na 5 przystankach usytuowanych wzdłuż ul. Uniwersytetu Poznańskiego, a następnie zawraca i przejeżdża do części północno-wschodniej i zatrzymuje się przy Collegium Geographicum i dalej na pętli Różany Potok (przy Studium Wychowania Fizycznego i Sportu UAM) – ryc. 4. Dla studentów wydziałów geograficznych wjazd autobusu do zachodniej części nie ma uzasadnienia (65,8%), ponieważ tylko sporadycznie ktoś tam wysiada bądź wsiada. Część studentów przyjeżdża na kampus również samochodem (22,3%) i zdaniem większości (72,1%) ten dojazd jest łatwy.

⁹ Wcześniej zakładano budowę tunelu pod torami.

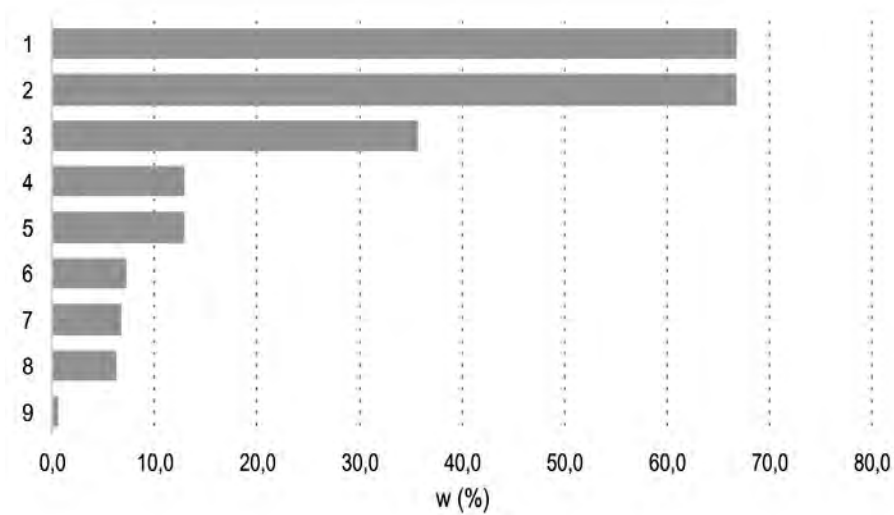

Ryc. 4. Obsługa transportowa Kampusu Morasko
 Fig. 4. Transport solutions on the Morasko Campus

Na pytanie: czym najchętniej dojeżdżaliby respondenci, gdyby mogli wybrać środek lokomocji (możliwość wskazania maksymalnie dwóch odpowiedzi), ponad połowa odpowiedziała – samochodem (60,1%). Komunikację publiczną wybrało 49,7%, rower 31,1%, motocykl 4,7% i hulajnogę 4,1%. Studenci najlepsze rozwiązanie problemu dojazdu widzą w zwiększeniu częstotliwości kursowania autobusów: 198, 187 i 348 i przedłużeniu trasy PST, taką opinię podzielało po 66,8% respondentów, którzy mogli wybrać maksymalnie trzy pomysły z tym związane. Zdaniem Beima i Modrzewskiego (2008, s. 305) „realizacja linii tramwajowej przez środek kampusu może przyczynić się do naprawy błędów popełnionych na poziomie tworzenia koncepcji urbanistycznej – wokół przystanków będzie mogła wykształcić się «przestrzeń społeczna» integrująca różne wydziały obecnie przecinane między sobą miejscami parkingowymi”. W *Planie Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla miasta Poznania na lata 2014–2025* (2014, s. 58) nie wyklucza się „przedłużenia PST do Kampusu Uniwersyteckiego Morasko i dalej do Radojewa. Jednak znacznie atrakcyjniejsza wydaje się idea połączenia pętli PST na os. Sobieskiego z kampusem na Morasku oraz terenów Centrum Ziemi (Centrum Uniwersytecki Park Historii Ziemi) kolejką napowietrzną typu monorail”. Sam pomysł kolejki większość studentów (57,0%) uważa za bardzo dobry, ale wskazali ją dopiero na trzecim miejscu jako rozwojowy środek transportu (35,8%). W dalszej kolejności wskazywano zwiększenie częstotliwości kursowania autobusów 167 i 911 oraz publiczne rowery (po 13,0%), a także poprawę dojazdu samochodem (6,7%) – ryc. 5.

Kwestia publicznych rowerów na kampusie pojawiła się w pierwszej dekadzie XXI w. Obecnie funkcjonują tu dwie nieduże stacje rowerowe obsługujące miasteczko akademickie, a mianowicie: przy Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa (14 stojaków) oraz przy pływalni uniwersyteckiej (12) (Poznański Rower Miejski) – ryc. 4. Problemem jest nieduża liczba rowerów, ale również brak odpowiedniej i bezpiecznej drogi rowerowej między zachodnią i północno-wschodnią częścią kampusu, a ta poprowadzona od pętli na kampus wyłożona jest kostką brukową, co nie spotkało się z przychylnym przyjęciem środowisk rowerowych.

Inną kwestią jest poprawa dojazdu samochodem na kampus. Aktualnie istnieją trzy możliwe warianty wjazdu na kampus od: ul. Umultowskiej (od południa), ul. Maków Polnych (krótka ulica zbudowana z betonowych płyt w bardzo złym stanie technicznym) i ul. Dziegiełowej (od wschodu) (ryc. 4). Zdecydowanie brakuje utwardzonych dróg od strony północnej i zachodniej. Zmotoryzowane osoby korzystają z istniejących tam dróg gruntowych – mimo że są w bardzo złym stanie technicznym – by ominąć korki i skrócić czas dojazdu do uczelni. Innym rozwiązaniem mogącym usprawnić dojazd do uczelni, a wskazywanym przez studentów, było poszerzenie ul. Umultowskiej, jak również wprowadzenie sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu ulic Umultowskiej i Krygowskiego.

Ryc. 5. Wyniki odpowiedzi na pytanie zawarte w ankiecie: Jakie rozwiązanie Pani/Pana zdaniem byłoby najlepsze w dojazdach na Morasko? (respondenci mogli wskazać maksymalnie 3 odpowiedzi)

Fig. 5. Responses to a survey question: In your opinion, what would be the best solution for commuting to Morasko? (respondents could indicate a maximum of 3 answers)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych (2020).

Source: authors' own study based on surveys (2020).

1 – Zwiększenie częstotliwości kursowania autobusów nr 198, 187 i 348, 1 – Increasing the frequency of buses number 198, 187 and 348, 2 – Przedłużenie Trasy PST (Poznańskiego Szybkiego Tramwaju), 2 – Extending the PST (Poznań Fast Tram) route, 3 – Kolejka napowietrzna, 3 – Aerial tram, 4 – Zwiększenie częstotliwości kursowania autobusów nr 167 i 911, 4 – Increasing the frequency of buses number 167 and 911, 5 – Publiczne rowery, 5 – Public bicycles, 6 – Inny, 6 – Other, 7 – Poprawa dojazdu samochodem, 7 – Improving car travel, 8 – Publiczne hulajnogi, 8 – Public scooters, 9 – Publiczne motocykle, 9 – Public motorbikes.

Wydaje się, że najlepszym rozwiązaniem komunikacyjnym dla kampusu jest przedłużenie linii tramwajowej. Główne zalety komunikacji tramwajowej to przede wszystkim punktualność, duża zdolność przewozowa, niskoemisyjność oraz bezkolizyjny przejazd przez miasto, które permanentnie jest zakorkowane. Dzisiaj największą inwestycją w Poznaniu jest budowa linii tramwajowej na Naramowice (w sumie IV etapy), która przyczyni się do usprawnienia dojazdów do północno-wschodniej części Kampusu Morasko, przez co skróci się czasowa dostępność tego

miejsca. Ale to dopiero po roku 2022, kiedy rozpocznie się ten najbardziej oczekiwany przez studentów i pracowników III etap rozbudowy linii tramwajowej w kierunku Umultowa (Tramwaj na Naramowice) – por. ryc. 4.

Zakończenie

Choć zainicjowanie procesu budowy kampusu uniwersyteckiego na Morasku miało miejsce w odległych latach 70. XX w., to dopiero początek wieku XXI przyniósł obfity w następstwa proces w postaci kolejno otwieranych budynków dydaktyczno-naukowych i naukowo-badawczych. Swoją siedzibę znalazły tutaj nauki ścisłe i przyrodnicze, a także część nauk społecznych i humanistycznych, w sumie dziewięć wydziałów w siedmiu budynkach. O nowoczesności kampusu, w stosunku do innych dzielnic i osiedli Poznania, świadczy architektura budynków – zachowano spójność elewacji, przez co tworzą jedną całość.

By wzmocnić funkcję kampusu uniwersyteckiego, przewiduje się budowę pierwszego domu studenckiego do 2021 r. (Karczewska 2019). Na jego lokalizację wybrano teren w sąsiedztwie Collegium Historicum. Wyłoniony w drodze konkursu projekt biura architektonicznego DEDECO Sp. z o.o. „Warszawa”, to budynek o pięciu kondygnacjach, z których cztery mają stanowić część mieszkalną. Na parterze budynku zaplanowano części wspólne i usługowe, służące przede wszystkim studentom, ale również pracownikom. Oprócz klubu studenckiego, sklepu spożywczego, siłowni i stołówki przewiduje się uruchomienie tam dwuoddziałowego przedszkola. Akademik docelowo ma pomieścić 400 studentów w pokojach jedno- i dwuosobowych. Ponadto do dzielnicy akademickiej w przyszłości dołączy Centrum Protonoterapii (Lenartowicz 2013) oraz Park Historii Ziemi, który ma powstać do 2022 r. na 15,5 ha powierzchni, za Centrum Zaawansowanych Technologii (Koziołek 2013).

Z punktu widzenia użytkowników przestrzeni Kampusu Morasko działaniami, które powinny być podjęte w najbliższym czasie, są zmiany polegające na zapewnieniu właściwych warunków do rozwoju edukacyjnego i pracy, a także odpoczynku między zajęciami. Rozwiązania wymagają dwie zasadnicze kwestie. Pierwsza wiąże się z usprawnieniem dojazdu do północno-wschodniej części kampusu, na co trzeba będzie poczekać aż do momentu wybudowania linii tramwajowej do Umultowa. Druga dotyczy stworzenia przyjaznej przestrzeni dla studentów i pracowników w sąsiedztwie ich macierzystych budynków dydaktycznych. Mimo rozległych terenów zielonych brakuje zaaranżowanych miejsc na świeżym powietrzu, które chroniłyby przed deszczem lub słońcem. Funkcję taką mogłyby częściowo pełnić wysokie drzewa, ale takich brakuje na kampusie. Niewystarczająca jest również liczba ławek i koszy na śmieci wokół budynków. Zwiększenie ich liczby zapewne wpłynie korzystnie na sposób wypoczynku między zajęciami oraz poprawi utrzymanie

terenu w czystości. W celu zwiększenia walorów estetycznych postuluje się również wprowadzenie większych obszarów zieleni urządzonej, a dla zwiększenia funkcjonalności miasteczka uniwersyteckiego wprowadzenie ciągłości przestrzennej poprzez połączenie terenów zielonych z istniejącymi wokół kampusu kompleksami leśnymi. Wszystkie te zmiany powinny być przeprowadzone w taki sposób, by zminimalizować negatywny wpływ na ekosystem.

Literatura

- Adamek P., 2017, *Kampus Uniwersytecki Morasko w Poznaniu. Geneza powstania, rozwój i funkcjonowanie*, praca licencjacka zarejestrowana w systemie APD UAM.
- Beim M., Modrzewski B., 2008, *Dostępność transportowa i układ przestrzenno-funkcjonalny kampusu uniwersyteckiego Morasko w Poznaniu*, Studia KPZK PAN, 121, 297–310.
- Chemia już rośnie*, 2009, Życie Uniwersyteckie, 4 (187), 2.
- Chojnicki Z., 1996, *Region w ujęciu geograficzno-systemowym*, [w:] T. Czyż (red.), *Podstawy regionalizacji geograficznej*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, 7–43.
- Cieślak M., Sklepik K., 2002, *Basen pełen studentów*, <https://poznan.naszemiasto.pl/basen-pelen-studentow/ar/c1-5640421> (dostęp: 17.05.2020).
- Dolata M., Konecka-Szydłowska B., 2006, *Kampus Morasko – nowa przestrzeń w strefie peryferyjnej Poznania*, [w:] I. Jażdżewska (red.), *Nowe przestrzenie w miastach, ich organizacja i funkcje*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 117–129.
- Fedorowski J., 2012, *Budowa nowej siedziby wydziału w kampusie na Morasku. Przeniesienie Katedry Geologii (1990–1995)*, [w:] *Dzieje Nauk Geograficznych i Geologicznych na Uniwersytecie w Poznaniu. Historia*, t. 1, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań, 367–371.
- Fikus M., Gurawski J., 1978, *Projekt nowego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Morasko*, Horizon, Poznań.
- Gaczek W., 2008, *Uczelnie w przestrzeni fizycznej i gospodarce miasta. Tradycyjne lokalizacje centralne a kampusy w strefie zewnętrznej*, Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (KPZK) PAN, 121, 61–80.
- Gałecki T., 1976, *Północne pasmo rozwojowe (Plan Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego Poznania)*, Kronika Miasta Poznania, 3, 5–13.
- Grodzicki L., 1977, *Budowa nowej siedziby Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza nad Różanym Potokiem*, s. 1–17 (maszynopis).
- Jawgiel K., Zajączkowski Z., 2016, *Potencjał Kampusu UAM Morasko w aspekcie zagospodarowania dachów zieloną infrastrukturą*, Acta Scientiarum Polonorum Formatio Circumietus, 15 (4), 181–192.
- Jurga S., 1981, *Po drodze był Marcelin*, [w:] *Przyszłość naszego Uniwersytetu. Materiały do dyskusji przygotowane przez Instytut Fizyki*, Dodatek Specjalny do serwisu informacyjnego „Solidarność” UAM, 22, 188–189.

- Jurga S., 2012, *Starania o przeniesienie wydziałów przyrodniczych na Morasko (1995–2001)*, [w:] *Dzieje Nauk Geograficznych i Geologicznych na Uniwersytecie w Poznaniu. Historia*, 1, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań, 371–378.
- Kaczmarek F., 1981, *Nowe inwestycje na Morasku. Z punktu widzenia potrzeb fizyki*, [w:] *Przyszłość naszego Uniwersytetu. Materiały do dyskusji przygotowane przez Instytut Fizyki*, Dodatek Specjalny do serwisu informacyjnego „Solidarność” UAM, 22, 186–187.
- Kamień węgielny – kamieniem milowym*, 2011, *Życie Uniwersyteckie*, 6 (2013), 6.
- Karczewska A., 2019, *Wybrano projekt nowego akademika, który powstanie na Kampusie Morasko UAM*, <https://www.codziennypoznan.pl/artukul/2019-05-30/wybrano-projekt-nowego-akademika-ktory-powstanie-na-kampusie-morasko-uam> (dostęp: 11.06.2020).
- Koziołek K., 2013, *Park Historii Ziemi w Poznaniu ma powstać na kampusie UAM*, <https://poznan.naszemiasto.pl/park-historii-ziemi-w-poznaniu-ma-powstac-na-kampusie-uam/ar/c1-1963924> (dostęp: 20.05.2020).
- Lenartowicz J., 2007, *UAM – placem budowy*, *Życie Uniwersyteckie*, 9 (168), 19.
- Lenartowicz J., 2007, *W innowacyjnej przestrzeni*, *Życie Uniwersyteckie*, 6 (165), 10.
- Lenartowicz J., 2009, *Na inwestycyjnej fali*, *Życie Uniwersyteckie*, 9 (192), 10.
- Lenartowicz J., 2013, *Kampus Morasko chlubą Uniwersytetu i Poznania*, *Życie Uniwersyteckie*, 5 (236), 6–8.
- Lorenc S., 2012, *Od BOT-u do pięknego kompleksu architektonicznego (2001–2008)*, [w:] *Dzieje Nauk Geograficznych i Geologicznych na Uniwersytecie w Poznaniu. Historia*, t. 1, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań, 378–382.
- Łączkowski, 1981, *Wypowiedzi kandydatów na stanowisko Rektora (Spotkanie z elektorami 13.05.81 – Mała Aula UAM)*, [w:] *Przyszłość naszego Uniwersytetu. Materiały do dyskusji przygotowane przez Instytut Fizyki*, Dodatek Specjalny do serwisu informacyjnego „Solidarność” UAM, 22, 188.
- Łukaszewicz Sz., 1998, *Tworzenie naturalistycznego parku na terenie Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Morasku koło Poznania*, *Badania Fizjograficzne nad Polską Zachodnią*, Seria B – Botanika, 47, 227–243.
- Maik W., 1992, *Podstawy geografii miast*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń.
- Mazur N., Wybieralski M., 2013, *Aż się prosi, by tory tramwajowe otoczyły kampus na Morasku*, *Gazeta Wyborcza*, https://poznan.wyborcza.pl/poznan/1,36001,13765746,Az_sie_prosi__by_tory_tramwajowe_otoczyly_kampus_na.html (dostęp: 18.05.2020).
- Miśkiewicz B., 1983, *Uniwersytet Poznański. Fakty, refleksje, wspomnienia*, UAM, Poznań.
- Naukowa premiera WCZT*, 2015, *Życie Uniwersyteckie*, 2 (257), 17.
- Patkowski A., 1981, *Wprowadzenie*, [w:] *Przyszłość naszego Uniwersytetu. Materiały do dyskusji przygotowane przez Instytut Fizyki*, Dodatek Specjalny do serwisu informacyjnego „Solidarność” UAM, nr 22, 185–186.
- Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla miasta Poznania na lata 2014–2025*, Załącznik do Uchwały Rady Miasta Poznania nr LXIV/1010/VI/2014 z dnia 18 marca 2014 roku, <http://plantap.pl/assets/Uploads/Plan-Transportowy-Miasta-Poznania-na-lata-2014-2025.pdf> (dostęp: 3.06.2020).

- Poznański Rower Miejski*, <https://poznanskirower.pl/mapa-stacji/> (dostęp: 3.06.2020).
- Rewers E., 2016, *Miasta (uniwersyteckie): wyobrażone?* Przegląd Kulturoznawczy, 2 (28), 151–162.
- Rybicka M., 2008, *Uroczyste otwarcie – zamknięto budowę*, Życie Uniwersyteckie, 7/8(178/179), 13.
- Rybicka M., 2012, *Sprawnie wybudowane, świetnie wyposażone*, Życie Uniwersyteckie, 7/8 (226/227), 8–9.
- Socjalistyczny Uniwersytet 2000 roku. Program budowy UAM w Poznaniu*, 1974, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań.
- Tramwaj na Naramowice*, <https://tramwajnanaramowice.pl> (dostęp: 3.06.2020).
- Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, www.amu.edu.pl (dostęp: 3–29.05.2020).
- Witamy na Morasku*, 2008, Życie Uniwersyteckie, 11 (182), 15.

Katarzyna Kulczyńska (ORCID: 0000-0002-1016-8160)
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej
Zakład Geografii Społecznej
ul. B. Krygowskiego 10, 61-680 Poznań
katakul@amu.edu.pl

Natalia Borowicz
marciniak.natalia@gmail.com

Karolina Piwnicka-Wdowikowska
karolina-piwnicka@wp.pl